WADDEN ROUTE

Peazemerlannen is een geweldige kwelder

De Peazemerlannen, in het noordoosten van Friesland, is een kwelder in zijn puurste soort. De elementen stonden aan de basis van deze mooie kwelder, maar dompelden Moddergat ook in diepe rouw.

TEKST EN FOTO'S: **ANNEMARIE BERGFELD**

Het Vissersmonument op de dijk.

Het is half acht op een rustige zomerochtend als ik de dijk aan de rand van tweelingdorp Peazens-Moddergat op stap. Ameland en Schiermonnikoog verschuilen zich nog achter de ochtendnevel, een vlucht ganzen trekt zuidwaarts over. Ik ben helemaal alleen. Maar de eerste ben ik niet. Aan de voet van de dijk staat een paar smetteloos witte sneakers. Voetafdrukken in het slik verraden een vroege wadloper. In geen velden of wegen of wadplaten is iemand te bekennen. Waarschijnlijk gaat de vroege wadloper ook ergens in de ochtendnevel verscholen.

Vandaag houd ik het bij een wandeling tussen land en water, door de Peazemerlannen om precies te zijn. Dit gebied, in beheer bij It Fryske Gea, is een kwelder in zijn puurste soort, ontstaan na een dijkdoorbraak in 1973. De dijk werd niet hersteld waarna de zee en de wind een agrarisch cultuurlandschap met rechte greppels tot een landschap vol kronkelige geultjes omvormden. Door de aanvoer van slib kwam het land steeds hoger te liggen. Nu overstroomt het buitendijkse gebied alleen bij hoogwater. Bij elke volgende overstroming blijft weer nieuw slib achter. Zo wordt de kwelder ieder jaar ongeveer een centimeter hoger.

GEWELDIGE KWELDERS

Kwelders kennen een bijzondere plantengroei, met zoutminnende planten als lamsoor, zeekraal en zulte. Ze zijn belangrijk voor vogels die in de slikranden van de geultjes hun voedsel vinden. Maar ze bieden ook de mens veiligheid: ze bieden tegenwicht tegen de stijgende zeespiegel en bij storm breken hoge golven al op de vegetatie van de kwelder vóór ze de zeedijk kunnen bereiken. En dan hebben ze ook nog de geweldige eigenschap dat ze veel CO_2 kunnen opslaan. Dode algen en de wortels van de kwelderplanten zijn daar heel goed in. Ik loop langs een lange houten en zeer fotogenieke palenrij, althans de overblijfselen ervan. Een eeuw geleden werd dit 'houten hoofd' in het kader van de werkverschaffing aangelegd om land op de zee te winnen. Grote vierkante vakken van rijen palen met gevlochten takken ertussen liepen vanaf de zomerdijk de zee in. Bij vloed bracht de zee slib naar binnen, bij eb stroomde het water terug en bleef het slib achter.

DE RAMP VAN MODDERGAT

Aan de andere kant van het houten hoofd stapt een groepje wadlopers in een lange sliert achter de gids aan. Hun vrolijke stemmen dragen ver in de stille ochtend. De gids is de enige die het wad met redelijk vaste tred tegemoet treedt. Ik geniet ondertussen van een uitgestrekte grijze vlakte aan mijn rechterhand: de zomerpolder staat vol zeealsem. Buiten het broedseizoen begrazen flinke kuddes schapen en koeien de polder en de kwelder. Ik overzie het allemaal nog eens rustig vanaf de dijk. De grazende dieren, de kijvende vogels, de geur van de drooggevallen zeebodem in >

Voetstappen van een vroege wadloper.

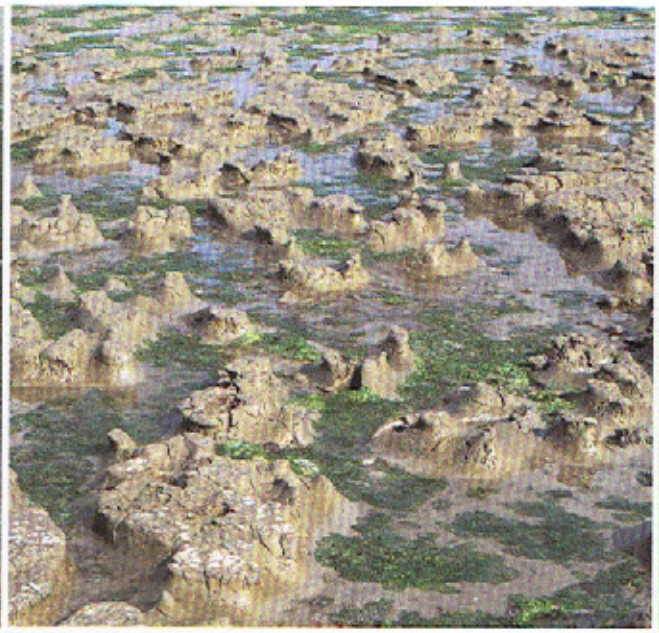

Deel van het houten hoofd.

De zee die neemt, de zee die geeft.

Museum 't Fiskershûske

Monument Vissersvrouw

WADDEN ROUTE

Aan de muur hangen afbeeldingen van verweerde visserskoppen en woelige baren

mijn neus, dit is het wad!
Bijna tegelijk met de wadlopers kom ik weer bij het dorp aan. Ik vraag aan de gids, Peazenser Harm-Jan Wilbrink, of hij weet wat de brede repen witachtige prut zijn die ik overal onder aan de dijk zag liggen. Hij weet het: het zijn verrotte zeeslaplanten. Zijn gasten gaan hun slikschoenen bij de kraan afspoelen, ik loop aan de andere kant van het dorp opnieuw naar de dijk, naar het Vissersmonument. In basaltblokken gevatte plaquettes tonen de namen van de schepen en de vissers die na een storm in maart 1883, de 'ramp van Moddergat', niet terugkeerden. Niet minder dan 17 vissersaken en 83 dorpelingen bleven op zee. B.H. Groen (43 jaar) en H.B. Groen (13 jaar!) van de Vier Gebroeders waren vast vader en zoon, de twee Buurmans' (23 en 29) van de Nooitgedacht vast broers, en zou J.J. Buurmans (52) van De Jonge Dirkje hun vader zijn geweest? Feit is dat in het overgrote deel van de huishoudens in het dorp echtgenoten, zoons, vaders en broers nooit meer terugkwamen.

TANTE YKE

Even verderop worden de weduwen herdacht met een eigen monument. Een vrouw, peuter op de arm, een mand aan haar voeten, staat tevergeefs te wachten. Ik probeer me een beeld te vormen van die tijd en de ramp voor het dorp. Veel van de huizen zullen er toen al gestaan hebben, de dijk moet meters lager geweest zijn en dan die plotseling opkomende vernietigende voorjaarsstorm... Het is moeilijk voor te stellen op deze vredige ochtend.
Vanaf de dijk zie ik dat 'kofje en tee drinkerij' Yke-Muoi de deur heeft geopend, de eerste wandelaars zitten al aan de oranjekoek. Ik volg hun voorbeeld en word binnen meteen terug naar het verleden gekatapulteerd. Aan de muur hangen afbeeldingen van verweerde visserskoppen en woelige baren en van Yke Muoi (tante), de herbergierster die tot haar 88e jaar in 1929 een huiskamercafé in het dorp bestierde. De uitbaatster van de 'kofje en tee drinkerij' heet Reina Basteleur, de overgrootopa van haar man is een van de vijf Basteleurs die ik op het Vissersmonument zag staan. Zo is het verleden nooit heel ver weg in Peazens-Moddergat.

MEER IN MODDERGAT

- Een stukje wadlopen maar dan niet door het slik? Loop dan de 1,5 km lange strekdam heen en terug. Het eerste stuk voert langs de rand van de kwelder, daarna heb je niets dan wad aan beide zijden.
- Op wadexcursie met Harm-Jan Wilbrink? Je kunt kiezen uit verschillende wadlooptochten en zelfs een schoneschoenentocht.
Info: wadlopen-moddergat.nl.
- Museum 't Fiskershúske, gevestigd in authentieke vissershuisjes, vertelt hoe de vissers van het dorp en hun gezinnen in de 19e eeuw leefden en wat de gevolgen waren van de 'ramp van Moddergat'.
Info: museummoddergat.nl.

WANDEL ZELF DEZE ROUTE

Deze wandelroute van It Fryske Gea is circa 4,5 km lang. In het broedseizoen (15 maart - 15 juli) is een deel niet toegankelijk, maar ook dan valt er nog een rondje van circa 3 km te maken. Honden zijn het hele jaar niet toegestaan. Het kan drassig zijn op de route, trek waterdichte schoenen of laarzen aan. Info: itfryskegea.nl/natuurroutes/peazemerlannen.